

KIRSTI HONKASALO

Länsirannan Artasin kylän perinnemaisemaa, johon takana häämöttävän Israelin siirtokunnan muuri tunkeutuu yhä syvemmälle.

Räjähtääkö Lähi-itä taas?

Tämän päivän Lähi-idässä kohtaavat kaksi voimaa, perinteiset Lähi-idän maiden diktatoriset hallinnot ja muun maailman uudet populistis-autoritaariset johtajat, eikä muunlaisilla voimilla näytä olevan mitään roolia. Nämä pelurit yrittävät sovittaa omia ristiriitaisia etujaan ja pelaavat toisiaan vastaan pelastaakseen kukin oman poliittisen tulevaisuutensa. Syntyvä jälki on tämän mukaista, inhimillisyydellä ja miljoonien pakolaisten kohtalolla ei ole merkitystä. Pelinappuloina ja kärsijöinä ovat aina alueen asukkaat ja pakolaiset.

Erdoganin tavoitteena on etninen puhdistus Syyrian kurdialueella ja Turkin omien syyrialaispakolaisten pakkosiirto. Trumpin paniikkireaktiot tulitaukoineen eivät tuo mitään kestäväää ratkaisua tilanteeseen. Euroopankin suurin huoli on, ettei tänne vain tulisi enempää turvaa ja elämän edellytyksiä hakevia ihmisiä.

Lähi-idässä riittää muitakin huolestuttavia merkkejä:

Droonihyökkäys Saudi-Arabian öljykentille tuhosi Jemenin hataran tulitauon. Jemenin huthit ilmoittivat tehneensä hyökkäyksen. Saudit vastasivat tuhoamalla huthien räjähdelaoksen. Trump ilmoitti, että iskuun syyllinen oli Iran, ja päätti lada-

ta Iranille lisää pakotteita sekä lähettää lisäjoukkoja Persianlahdelle. Sotiminen jatkuu.

Irakissa olot ovat olleet epävakait USA:n vuoden 2003 hyökkäyksestä alkaen. Tyytymättömyys korruptioon, työttömyyteen ja huonoihin julkisiin palveluihin on näkynyt Bagdadissa ja muutamassa etelän kaupungissa yli sata kuolonuhria vaatineissa mielenosoituksissa.

Israel tekee paljon kiusaa. Pääministeri Netanjahu ilmoitti syyskuun vaalikampanjansa yhteydessä Israelin liittävän itseensä Jordanjoen laakson, jos hänen puolueensa Likud voittaa vaalit. Länsimedia kohotti hiukan kulmiaan, mutta pian Suomen lehdistö jo hyssytteli, että Netanjahun puheet olivat vain ”vaalipuheita”. Käytännössä Israel on jo lähes tyhjentänyt Jordanjoen laakson palestiinalaisasukkaista. Israel tulee etenemään kohti alueen täyttä hallintaa ja jatkaa muidenkin palestiinalaisalueiden haltuunottoa niin kauan kuin länsimaat antavat Israelille vapaat kädet samalla kun ovat puolustavinaan rauhaa.

Israel tuhoaa palestiinalaisasutusta Länsirannalla ja Jerusalemissa sekä pakkosiirtää Negevin autiomaiden paimentolaisuutta harjoittavia arabeja elinalueiltaan etelään ja suunnittelee Gazan tyh-

jentämistä tarjoamalla alkajaisiksi asukkaille vapaata poistumista Gazasta – minne, se ei ole vielä selvinnyt. Perjantaina 11.10. Israelin julkisen turvallisuuden ministeri Erdan lupasi, että Israel voi pian sallia juutalaisten suorittavan rukouksensa palestiinalaisten pyhässä Al-Aqsan moskeijassa Jerusalemin Temppelivuorella, se on ”Jumalan tahto”. Toinen intifada alkoi, kun pääministeri Sharon syksyllä 2000 vieraili provokatiivisesti Temppelivuorella.

Kaikki kansainvälistä lakia ja ihmisoikeuksia rikkovat maat, jollaisia toimii erityisen paljon Lähi-idässä, pitäisi saada sanktioiden ja asevientikieltojen piiriin. Tältä kannalta katsoen näkyvissä oleva EU:n oman budjetin voimakas militarisointi ja sotilaalliseen ”turvallisuusteknologiaan” painottuminen ei lupaa hyvää. Inhimillisen ja vastuullisen politiikan puolesta puhuminen jää entistä enemmän kansalaisjärjestöjen vastuulle.

22.10.2019

*Arabikansojen ystävyysseura
Ilona Junka,
puheenjohtaja*

Röyhkeys kasvaa palestiinalaiskotien tuhoamisessa

Heinäkuun 22. päivänä aamuyöllä noin 900 Israelin sotilasta ja poliisia ilmestyi Jerusalemin kaakkoispuolella sijaitsevaan Sur Baherin palestiinalaislähiöön. Sotilaat pakottivat väkivaltaisesti asukkaat ja paikalla olleet kansainväliset ja israelilaiset aktivistit pois kodeista. Päivän aikana räjähteet ja puskutraktorit tekivät selvää kymmenestä kerrostalosta ja yhteensä 70 asunnosta.

Asukkaat jäivät järkyttyneinä taivasalle katselemaan kotiensa raunioita. Samaan aikaan sosiaaliseen mediaan ilmestyi videoita, joissa nähdään paikalla olevien sotilaiden riemuitsevan tuhoamisista.

Asukkaat ovat kokeneet menetyksiä ennenkin. Monet olivat kotoisin Umm Tuban kylästä, joka menetti suurimman osan maistaan vuonna 1994 Israelin siirtokunnille. Ilman kasvualueita omassa kylässään nuoret perheet ostivat maata Sur Baherista ja rakensivat kodit paikkaan, jossa he luu-

livat olevansa turvassa Israelin puskutraktoreilta.

Sur Baherin kotien tuhoamisen laajuus ylitti kansainvälisen uutiskynnyksen. Vaikka Israel tuhoaa palestiinalaisten rakennuksia systemaattisesti, se yleensä tuhoaa niitä yksitellen ja summittaisesti, pyrkien olemaan herättämättä suu-remppaa huomiota.

Merkittävämpi asia oli kotien sijainti. Israel tuhoaa satoja palestiinalaisten rakennuksia vuosittain erityisesti Länsirannan C-alueella, joka kattaa 60 prosenttia Länsirannasta ja jossa Israelilla on täysi kontrolli. Alueen piti siirtyä Palestiinalishallinnon alaisuuteen 20 vuotta sitten, mutta Israel tyhjentää aluetta palestiinalaisista ja siirtää sitä yksinomaan siirtokuntiansa ja armeijansa käyttöön.

Sur Baherin tuhotut kodit sijaitsivat kuitenkin Länsirannan A-alueella, joka on sopimusten mukaan Palestiinalishallinnon kontrollissa. Asukkaat olivat saaneet Palestiinalishallinnolta rakennusluvut. Heillä oli turvanaan myös Israelin miehityshallinnon virallinen päätös vuodelta 2010, jossa todetaan alueen olevan Palestiinalishallinnon alainen, eikä mikään Israelin sotilasmääräys estä palestiinalaisia rakentamasta sinne.

70 kodin tuhoaminen Palestiinalishallinnon alueella sai kansainvälisen yhteisön jälleen hetkelisesti hätkähtämään Israelin miehityksen alaista todellisuutta. YK ja Ranska tuomitsivat tuhot.

Suurin osa länsimaiden vastalauseista oli kuitenkin vaihteita.

Tekosyy tuhoamiselle

Israel on rakentanut Länsirannalle muuria, joka Sur Baherissa koostuu kahdesta rinnakkain kulkevasta aidasta. Israelissa siitä puhutaan ”turva-aitana” Israelin ja palestiinalaisalueiden välissä, mutta 85 prosenttia siitä kulkee syväällä Länsirannalla. Monessa kohtaa muuri tai aita kulkee palestiinalaisasutusten läheltä, valtaten palestiinalaisten maanviljelysalueita siirtokunnille ja mahdollistaen niille kasvualueita. Erityisesti Itä-Jerusalemin ympärillä se kaappaa suuria alueita Israelille. Kansainvälinen tuomioistuin on todennut sen olevan laitoin.

Muuri myös jakaa palestiinalaisia sen molemmille puolille ja paikoin halkoo myös Palestiinalishallinnon alueita kahtia. Sur Baherissa rakennukset jäivät ”Israelin puolelle” aitaan, vaikka ne ovatkin Palestiinalishallinnon A-alueella.

Israelin miehityshallinto ilmoitti rakennusten olevan liian lähellä aitaan ja aiheuttavan turvallisuusriskin Israelille. Asukkaat lupasivat kustantaa itse betonimuurin rakentamisen ja turvakameroiden asentamisen, vähentäen väitettyä turvariskiä, mutta turhaan.

Kriitikoiden mukaan turvallisuusväite oli vain tekosyy. Tuhannet palestiinalaiset liikkuvat aidassa ja muurissa olevien aukkojen läpi päivittäin etsiessään töitä ja palveluita Itä-Jerusalemista. Saapuessaan Sur Baheriin Israelin sotilaat itse repivät aukkoja aitaan päästäkseen alueelle, eikä niitä korjattu tuhoamisen jälkeen.

”Jokainen lapsi Sur Baherissa tietää, ettei näillä tuhoamisilla ollut mitään tekemistä turvallisuuden kanssa. Israel vain käyttää sitä tekosyynä toteuttaakseen väestön hiljaisen pakkosiirron politiikkaansa Jerusalemissa,” kirjoittaa toimittaja Gideon Levy. (Haaretz 3.8.2019.)

Tuhoaminen lisääntyy

Israel miehittää palestiinalaisalueita kansainvälisen oikeuden vastaisesti ja on rakentanut Länsirannalle erottelujärjestelmän. Israel on asettanut palestiinalaisväestön sotilastuomioistuinten ja sotilasmääräysten alaiseksi, kun samalla Israelin siirtokuntalaisiin sovelletaan täydet oikeudet takaavaa Israelin siviililainsäädäntöä.

Israelin miehityshallinto laati Sur Baherin tuhoamista varten uuden sotilasmääräyksen, joka

LUCY ALISTAIR

Sadat Israelin sotilaat ja poliisit saapuivat aamuyöllä useilla ajoneuvoilla Sur Baheriin ja eristivät alueen. Armeija toi myös useita puskutraktoreita ja maansiirtokoneita sekä muuta raskasta kalustoa.

Kello viideltä aamulla Israelin sotilaat yrittivät estää paikallisia palestiinalaisia suorittamasta aamurukouksiaan kadulla ennen kotien tuhoamista.

kieltää palestiinalaisten rakennukset lähellä muuria. Nyt sen pelätään toimivan ennakkotapauksena lisätuhoamisille.

”Määräyksen seuraukset ovat ankarat. Se tarkoittaa sitä, että Israel voi tuhota satoja, jopa tuhansia palestiinalaiskoteja, jotka ovat alle 250 metrin päässä 750 kilometrin pituisesta muurista,” kirjoittaa ICAHD-järjestön johtaja **Jeff Halper**. (ICAHD-järjestö 22.7.2019.)

Länsirannan palestiinalaisasukkaat elävät suurimmaksi osaksi noin 150:llä saaretulla ja toisistaan eristetyllä Palestiinalaishallinnon alueella. Nyt pelkona on, etteivät palestiinalaiskodit ole turvassa niissäkään.

Kansainvälinen yhteisö

Länsimaat mahdollistavat maa-alueiden valtausten ja palestiinalaisten pakkosiirtojen jatkumisen. EU:n ja Yhdysvaltojen harjoittama asekauppa ja yhteistyö miehityksestä hyötävien yritysten ja siirtokuntien kanssa ylläpitää miehitystä.

Samaan aikaan monessa Länsimaassa pyritään hiljentämään Israelin miehityspolitiikan kritisointi. Boikottikampanja, joka pyrkii painostamaan Israelia kunnioittamaan kansainvälistä oikeutta ja palestiinalaisten oikeuksia, on kokenut vastustusta muun muassa Yhdysvalloissa ja Saksassa.

”Vaikuttaa absurdilta, että nämä sananvapauden tukahduttamiset ovat tulleet esille juuri kun Israel tekee selväksi sen, ettei sillä ole mitään kiinnostusta rauhaan, se ei koskaan aio tunnustaa pa-

lestiinalaisvaltiota ja on vakiinnuttamassa pysyvää apartheid-järjestelmää miehityille alueille,” kirjoittaa toimittaja **Jonathan Cook**. (*The National* 28.7.2019.)

Kansalaisyhteiskunnan on toimittava aktiivisemmin tilanteen muuttamiseksi.

*Miika Malinen
ICAHD Finland*

Tuhotun talon rauniot lojuvat maassa.

Vapaaehtoistoissa tärkeintä on läsnäolo ja halu auttaa, raataa ei tarvitse

Palestiina on kansalaisjärjestöjen luvattu maa, sen talous toimii suureksi osaksi niiden varassa. Tosin – tai juuri siksi – Israel on ottanut kansainväliset kansalaisjärjestötkin silmätikukseen ja alkanut häätää niitä maasta. Vaikka kansalaisjärjestöjä on paljon, maassa on yhä valtava pula taiteen, musiikin, liikunnan ja kielten opettajista sekä terveydenhuollon henkilöstöstä erityisesti vammaisten ja Israelin miehityksen julmuuksissa traumatisoituneiden lasten parissa.

Olin tiedustellut useista Palestiinassa toimivista kansalaisjärjestöistä vapaaehtoistaita, maataloudesta tai rakennuksilta. Moni järjestö ei koskaan vastannut. Mutta onneksi paikallisten nuorten perustama *Palestine Volunteering* -järjestö minulle tutulta AIDA-pakolaisleiriltä vastasi heti. Ja kohta olimme jo skype-yhteydessä.

Omar ja Vadi poikineen Artasin kulttuurikeskuksessa Hilma Granqvistin valokuvien ja esineiden keskellä.

Artas ja Hilma

Vapaaehtoisjärjestön edustaja **Mustafa** tulee hakemaan minut AIDA-leirin portilta Betlehemin kyljessä. Hän haluaa viedä minut heti tutustumaan viljelijäperheeseen Artasin kylään, jossa minun piti käymän töissä parin viikon ajan. Olin toivonut pääseväni Hebronin seudulle, mutta järjestöt pitävät sitä ulkomaalaisille liian vaarallisena väkivaltaisten Israelin siirtokuntalaisten takia. Artas sen sijaan on idyllinen vanha kylä ihan Betlehemin liepeillä. Ensin tapaamme **Vadin**, joka tietää kaiken Artasista – ja Hilmast.

Kun googlasin Artasin, törmäsin tuntemattomaan **Hilma Granqvistiin**, Artasin sankariin. Ja mikäs sen mahtavampaa suomalaiselle, kuin havaita jonkun meikäläisen merkkihenkilön jälkiä suuresti arvostettavan jossakin ulkomailla, vieläpä pikkukylässä.

”Ei kukaan muu ole ollut meistä kiinnostunut

kuin Hilma, ei kukaan muu ole meistä kirjoittanut ja meitä kuvannut”, Vadi sanoo. Hänellä on kaikki Hilman kirjat hyllyssä ja kaikkein ylpeimpänä hän esittelee Hilman vanhaa kameraa, jonka on saanut kokoelmiinsa.

Vadi pitää yllä pientä kulttuurikeskusta, joka on ihan Hilman talon takana. Keskuksessa on pysyvä näyttely Hilman valokuvista ja esineistä, joita hän on kerännyt 1930-luvulla. Filosofian tohtori Hilma Granqvist oli etnolog ja antropologi, mutta harrasti myös arkeologiaa. Hän asui Artasissa 1935–41. Nykyaikaisen antropologian kehittäjänä hän olisi epäilemättä maailmalla paljon tunnetumpi, ellei olisi nainen.

Maatila

Ei palestiinalaisilla mautiloja ole, vaan maatilokuja, kasvihuoneita ja hedelmätarhoja, jossain mistä nyt jokin viljeltävä rako löytyy. Laajat viljelyalueet ovat israelilaisten hallussa, joko Israelissa tai laittomissa siirtokunnissa Palestiinassa ja Israel ryövää maita koko ajan lisää. Reilun 50 miehitysvuoden aikana Israel on tuhonnut yli miljoona palestiinalaisten oliivipuuta ja yli 50 000 rakennusta.

Kun pohjoisessa kuumalla Jerikon seudulla palestiinalaiset viljelivät isohkoa ikaikaista maaluetaan, Israel katkaisi heiltä veden kokonaan. Yllätys: viljelmät kuivuivat. Israelilaiset sanoivat: ”Siinä näette, eivät nuo osaa viljellä.” Sitten israelilaiset takavarikoivat maat itselleen ja palestiinalaiset joutuivat alipalkattuina työntekijöinä vanhoille omille maille. He eivät sitä kauan sietäneet. Israelilaiset pestasivat tilalle thaimaalaisia työntekijöitä, joita pitivät ala-arvoisissa oloissa kuin orjia. Lopulta siitäkkin nousi häly. Lienevätkö vielä riistettävänä.

Mitäs sitä turhia hosumaan...

Viljelijäsisarukset eivät olleet odottaneet minua vielä tänään, mutta sanoivat, että voisin toki tulla töihin myöhemmin iltapäivällä. Niinpä jään odottamaan. Vihdoin se hetki koittaa, talsimme asuinkadun alapuolella olevaan laaksoon ja siellä olevaan muovitetuun kasvihuoneeseen. Mukana on pari miestäkin – veli ja jonkun poika. Kasvihuoneen toisella puolen pursuaa muhkeita salaatin keriä, toisella puolen on tyhjää. Vanhempi mies kaivaa maahan kuopan ja iskee siihen salaintaimen, sitten toisen jne. Joku naisista kaataa vettä päälle. Mies tekee pitkän rimpsun minulle näytiksi. Sitten minä teen samaa. Nuori mies pääsarvi. En intoudu sanomaan, että on minulakin jokunen kasvimaat ollut. Jo lapsena.

Kohta pieni pläntti on saatu täyteen taimia. Sitten mennään ulos ja kitketään rikkaruohoa kasvihuoneiden ympäriltä, mm. upeasti kukkivia unikoita. Mitäs nyt? Nyt mennään pois. Minä ihmeissäni. Huomenna taas, he sanovat. Olisiko-

Artasissa läksyt tehdään siellä missä on tilaa.

han tähän toimeen kulunut reilu tunti. Ja kaikki nämä ihmiset!

Jotenkin sain ymmärretyksi, että seuraavana päivänä kunnantalolla olisi jokin juhla, jossa palkitaan ihmisiä. Tulisin suoraan sinne klo 11. Tyttökoulu, siinä jäisin bussista.

Nyt mua viedään talosta taloon...

Jään koulun kohdalla pois ja törmään tyttöläuamaan. Kaikki kikattelevat ja ryntäilevät kohti. Jotkut haluavat kuvaan, jotkut eivät missään tapauksessa. Tytöt eivät ymmärrä mitä etsin, ei myöskään ulkona ollut opettaja. Minut viedään rehtorin kansliaan. ”Olenko jäänyt väärässä paikassa pois?” ”Ei ei, naapuritalossa on juhla, kunnantalossa”. Menen sinne. Oven takaa kuuluu valtava hälinä, lasten kirkuna. Apua, mitä kauheaa täällä tapahtuu? Yhtäkkiä ovi aukeaa ja lapsilauma ryntää ulos. Ei, täällä mitään tapahdu, vaan yläkerrassa.

Yläkerrassa syödään keksejä ja tarjotaan kahvia. Etualalle tulee vuoron perään ihmisiä – naisia puhumaan ja heille annetaan kukkia ja jokin plakaatti. Heidät ilmeisesti palkitaan jostakin. Huomaan, että joukossa on yksi aikaisemmin tapaamani nainen. Onko hän minun perheestäni, muu sukulainen vai ystävä. Hän tulee selittämään minulle, että kohta joku tulee hakemaan minut.

Istun ja odotan ja joku uusi nainen vie minut autoonsa. Saan kuulla, että hän on kampaaja. Nainen vie minut kotiinsa. Olohuone on hieno niin kuin ne yleensä ovat, sohvia on ainakin kolme. Istun yhdelle ja saan kohta taas kahvia, teetä ja keksejä. Ovesta tulee uusi mies, vähän nuorempi. Hän on kuulemma poliisi. Mies on ollut ulkomailla ja osaa kohtalaisesti englantia. Hänet on selvästikin kutsuttu juttelemaan kanssani.

Elämä on kaikki

Poliisi vie minut kylän kulttuurikeskukseen, sinne, joka on pyhitetty Hilma Granqvistille. Vadi, **Omar** ja lauma pikkupoikia on siellä järjestelemässä. Illalla siellä pidettäisiin runoilta. Pojat kuokkivat ja kitkevät pihaa. Pian tulee viesti, että joku naapuri on kuollut. Runoilta täytyy siirtää.

Omar haluaa lähteä esittelemään minulle toista paikallista hienoutta, laakson reunalla sijaitsevaa, vuonna 1901 käyttöön otettua nunnaluostaria Hortus Conclususta (= suljettu puutarha), jonka juuret ovat Uruguayssa ja Argentiinassa. Meidät päästää sisään luostaria johtava, äärettömän viehättävä **Sisar Rosa**. Hän esittelee meille harvinaisen yksinkertaisella tavalla kauniin kirkon. Samalla Omar ilmoittaa nelivuotiaan poikansa luostarin päiväkotiin. Päiväkodin muslimiohjelmat tulevat Betlehemistä.

Sitten Omar vie minut kotiinsa – niin kuin lähes kaikki palestiinalaiset. Omar on hiljattain päässyt vankilasta, jonne joutui työkaverinsa kanssa. Heidän rikoksensa oli se, että he olivat olleet töissä brittiläisessä lasten oikeuksien järjestössä, jonka Israel karkotti maasta – ”oman turvallisuutensa” takia tietysti. Paitsi että he menettivät työnsä, ilman sen kummempia selityksiä, oikeudenkäynneistä puhumattakaan, he joutuvat myös maksamaan vankila-ajastaan valtavan korvauksen eivätkä käsitä, mistä he sellaiset rahat hankkisivat. Miehitäjän laki on viidakon laki. En voi muuta kuin ihmetellä palestiinalaisten kestävyttä, elämänvoimaa – ja iloa. Jossain takaräivossa asuu pelko.

Asun AIDA-pakolaisleirillä **Najahin** ja **Qasimin** kotona. Najah on sairaanhoitaja, Qasim tekee rakennustöitä. Heillä on vain yksi poika, 19-vuotias **Ehab**, joka erikoistuu makeisten ja jälkiruokien kokiksi. Najah ei anna Ehabin lähteä iltaisin yksin ulos, vaan kускаa häntä autolla. Kun minä vähän ihmettelen, että ei se taida olla hyväksi nuoren aikuistumiselle, hän katsoo hetken kaukaisuuteen ja sanoo vakavana: ”Minä en anna poikaani heille.” Siihen ei voi mitään sanoa. Israelin sotilaat tekevät jatkuvasti öisiä ratsioita pakolaisleireihin, pidättävät lapsia ja nuoria, kiduttavat, ampuvat...

Museoyleisö keskittyy tutkimaan luonnon ihmeitä.

Aktivismi edellä

Betlehemissä keskustelen opastajani Mustafan kanssa työtilanteestani. Entä jos huomenna taas sataa enkä pääse kasvihuoneelle töihin? Päätämme, että työskentelenkin tämän viikon luonnonhistoriallisen museon puutarhassa, joka on melko lähellä majapaikkaani. Se kuulostaa tylsältä, mutta onkin kaikkea muuta! Museota (*Palestine Museum of Natural History*) johtaa sen perustaja professori **Mazim Qumsiyeh**, apunaan vaimonsa **Jessie**. Ja hehän vasta mainioita tyyppejä ovatkin, varsinaisia esitelmäilijöitä. Luonnon puolesta, elämän puolesta. Israel jatkaa palestiinalaisten

viljelmien tuhoamista ja israelilaisiirtokuntien rakentamista ja aiheuttaa suurta vahinkoa ympäröivälle luonnolle. Mazim ja Jessiekin ovat vapaaehtoistyöntekijöitä (en käsitä millä he elävät). Betlehemin yliopiston pitäisi vähitellen ottaman museo kokonaan haltuunsa.

Museon laaja puutarha kauniilla rinteellä katkaa monenmoista viljelmää, kasvihuonetta, jopa minieläintarhoja. Puutarhassa pyörii sekä paikallisia vapaaehtoisia, lähinnä opiskelijoita, että monen ikäisiä ja -maalaisia muita. Joku aikaisemmin tullut neuvoo seuraavaa. Parin päivän päästä pääsen jo itsekkin neuvomaan. Siistimme ympäristöä, kitkemme, kitkemme, kitkemme. Ruokimme sekä tavallisia että riikinkukkoja ja -kanoja ja marsuja, keräämme munia, riivimme ja kuivaamme yrttejä. Kukin omaan tahtiinsa. Joskus käymme retkellä tutustumassa karuun todellisuuteen Betlehemin kaupungin ulkopuolella: Israelin hajotamien talojen raunioihin, rinnakkaisiin tieverkkoihin, muureihin... mutta myös ilon aiheisiin, juhliin.

Sadesäät jatkuivat. Lopulta en päässyt takaisin Artasin kasvihuoneisiin töihin enää ollenkaan. Lehtisalaattisadon edistymistä pääsin kumminkin todistamaan Artasin vuotuisella vauhdikkaalla salaattifestivaalilla.

Teksti ja kuvat: Kirsti Honkasalo

Ranskalainen Martin ja britti Michelle kitkevät museon puutarhassa.

Muutamia palestiinalaisia kansalaisjärjestöjä, jotka kaipaavat vapaaehtoistyöntekijöitä:

<https://volunteerpalestine.com>
<https://en.ibdaa1948.org>
<https://hebronhopecenter.org>
<https://gopalestine.org>

Sektarianismin kirous ja Lähi-idän essentialismi

Lähi-itä on ajautunut väkivallankierteeseen. Aseelliset konfliktit ja yksipuoliset taloudelliset rakenteet jarruttavat mahdollisuuksia rakentaa kestäviä yhteiskuntia ja tulevaisuudenuskoa. Alue kärsii myös ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja heikosta hallinnosta, oli sitten kyse infrastruktuurista tai hallintojärjestelmistä yleensä. Media, poliitikot ja monet asiantuntijat ovat viime vuosina löytäneet nykytilanteelle yksinkertaisen syyn: sektarianismi. Mitä sillä tarkoitetaan? Voidaanko sektarianismilla kuvata todellisia juurisyitä Lähi-idän ongelmien taustalla?

Lähi-idän tapahtumia, asukkaita ja alueen erilaisia ilmiöitä kuvataan usein melko pinnallisesti kulttuuriin liittyvillä tekijöillä. Stereotyyppisillä käsitteillä ja niiden soveltamisella Lähi-itään on pitkä historia. Orientalistiset mielikuvat rytmittävät kertomuksia tribalismista ja nomadipaimentolaisista, jotka ovat vuosikymmenien ajan soveltuneet heikosti ulkopuolelta asetettuun valtiojärjestelmään. Alueen asukkaat ja kulttuuri essentialisoidaan, ikään kuin tapahtumilla olisi jonkinlainen sisäänrakennettu muuttumaton ominaisuus.

Viime vuosina media on innostunut sektarianismi-termistä. Nopeasti vilkaistuna termillä viitataan usein sunnien ja shiiojen, islamin uskonnollisten haarojen, välisiin yhteenottoihin tai muihin eri ryhmien tai lahkosten välisiin ristiriitaisuuksiin. Sunnien ja shiiojen 1400 vuotta vanha kiista juontaa juurensa muslimien profeetta Muhammedin kuolemaan vuonna 632 ja sitä seuranneeseen seuraajan valintaan. Sektarianismiin liittyvä keskustelu on kuitenkin monimutkaisempi ilmiö, eikä sekään suinkaan pelkästään Lähi-idälle ominainen piirre. Silti on todettava, että Lähi-idän lähes sata vuotta kestänyt valtiojärjestelmä saattaa olla tiensä päässä, ja valtion sisällä toimivat alaryhmät ovat kasvattaneet merkitystään.

Singaporen kansallisen yliopiston tutkija **Fanar Haddad** väittää, että sektarianismiin (arabiksi *ta'ifiyya*) liittyvä terminologia on jäänyt määrittelemättä. Termillä viitataan usein erinäisiin identiteetteihin, kansallisvaltion sisäisten ryhmien välisiin jännitteisiin tai yksinkertaisesti Libanonin hallintojärjestelmään, jossa eri uskontunnustukselliset jaot huomioidaan tasavallan perustuslaissa. Joskus taas monitahoinen termi jätetään tietoisesti määrittelemättä siihen liittyvien epäselvyyksien välttämiseksi. Haddadin mukaan sektarianismin

ymmärtämisestä ja käytöstä onkin tullut ikään kuin vapaata riistaa, ja ainoa yhdistävä tekijä näyttäisi liittyvän termin negatiivisuuteen.

Lähi-idän libanonisaatio

Lähi-idästä on monella tapaa tullut synonyymi sodille, pakolaisuudelle ja valtataisteluille. Vuonna 1992 Persianlahden sodan jälkimainingeissa kuuluisa orientalisti **Bernard Lewis** totesi *Foreign Affairs* -lehden artikkelissaan, että Irakin kärsimän tappion seurauksena koko Lähi-idän silloinen poliittinen järjestelmä oli tullut tiensä päähän ja odotettavissa saattoi olla koko alueen asteittainen ”libanonisaatio”. Tällä hän viittasi Libanonin sisällissotaan (1975–1990), jossa uskonnolliset ja etniset ryhmät ajautuivat aseelliseen konfliktiin keskenään.

Jos tarkastellaan nykyisiä sotia Irakissa, Syyriassa ja Jemenissä sekä Iranin shiia-akselin ja Saudi-Arabian johtaman sunni-liittouman valtakamppailua pirstaloituvassa Lähi-idässä, voidaan todeta, että alue on sektarianisoitunut Lewisin ennustamalla tavalla. Polarisaatio ja eri valtarakenteiden jakautuminen yhä pienempiin yhteiskunnallisiin kerroksiin on havaittavissa myös Lähi-idässä omana paikallisena ilmiönään osana globaalia valtarakenteiden atomisaatiota. Irakin miehitys vuonna 2003 johti yhä suurempaan shiialaisen Iranin ja sunnalaisista maailmankuvaa voimakkaasti edustavan Saudi-Arabian valtakamppailuun sekä shiiojen ja sunnien väliseen yhteenottoon Irakissa.

Iran ja Saudi-Arabia ovatkin tukeneet eri ryhmittymiä niin kansallisvaltioiden sisäisissä kamppailuissa Irakissa, Syyriassa, Jemenissä, Bahrainissa kuin alueellisissa konflikteissa ylipäätään. Etnisestä ja uskonnollisesta identiteetistä onkin instrumentalisoitu yhä vahvempi politiikan teon identiteetti. Etniset ja uskonnolliset identiteetit ovat käteviä välineitä me vastaan muut -vastakainasettelun ylläpitämisessä. Sunnien ja shiiojen välinen kahtiajako ei ole niin mustavalkoista kuin usein annetaan ymmärtää. Esimerkiksi vuonna 1921 perustetussa Irakissa sunni-shiia-kurdi-jatottelu oli olemassa, mutta se näkyi pikemminkin shiialaisuuden ja kurdilaisen poliittisen identiteetin marginalisoinnin vastakamppailuina. Syyriassa vuonna 1970 valtaan noussut **Hafez al-Assad** hyödynsi sunnalaisuudelle tyypillisiä uskonnollisia symboleja, vastoin Baath-puolueensa aiempia traditioita, varmistaakseen sunnien tuen shiialaiselle alaviitti-vähemmistöhallitukselleen.

Sektarianismi ja suurvaltapolitiikan heijastumat

Denverin yliopiston tutkijat **Nader Hashemi** ja **Danny Postel** syyttävät sektarianismin käsitteen ylikorostamisesta orientalistisia ja kulttuurimerkityksiä korostavia tulkintoja. He pyrkivät korostamaan sektarianismin sijaan heikkoja valtion ra-

kenteita sekä epädemokraattisia käytäntöjä, joissa pieni hallitseva eliitti vahvistaa valta-asemaansa manipuloimalla erilaisia ryhmittymiä toisiaan vastaan. Jo 1960- ja 70-luvuilla oli tyypillistä, että itsevaltaiset hallinnot pyrkivät vahvistamaan islamistiryhmiä heikentääkseen vasemmistolaisia oppositioilijoihin. Sen sijaan että nämä käytännöt essentialisoidaan osaksi Lähi-idän ”kulttuurisia piirteitä” tulisi pohtia, mitä samankaltaisuuksia löytyy tämän päivän Euroopan oikeistopopulististen puolueiden vahvistumisesta.

Lähi-idän sekavaa tilannetta tarkastellessa ei tule myöskään unohtaa eurooppalaisten suurvaltojen ja myöhemmin Yhdysvaltain hajoita ja hallitse -politiikkaa, joka on jo vuosikymmeniä muokannut Lähi-idän sosioekonomisia rakenteita. Mandaattijärjestelmän ja Pariisin rauhansopimuksen vahvistamat keinotekoiset rajat ottomaanien romahtamisen jälkiseurauksena muodostivat pitkälti epäsuotuisat puitteet, joihin Lähi-idän kansallisvaltioiden epäonnistunut valtionrakennus ja suvereniteettiin liittyvät ongelmat pohjautuivat. Sittemmin raaka-aineiden saannin, etenkin öljyn, varmistaminen on johtanut epäsuotuisaan geopoliittiseen asemainttiin, joka on estänyt alueellisen yhteistyön ja johtanut pikemminkin valtioiden sisäisten toimijoiden alueellistuneeseen yhteistyöhön kansallisvaltioiden hallintoja vastaan.

Kulttuurin ja historian merkitys on tärkeä huomioida nykyisen Lähi-idän poliittisen tilanteen hahmottamisessa, mutta liian pitkälle menevien stereotyyppisten erityispiirteiden korostaminen ei tee oikeutta Lähi-idän kansojen ymmärtämiselle. Alueen polarisaatio on kehityssuunta, joka ilmenee valitettavan voimakkaana myös muualla maailmassa. Kaikkien edellä mainittujen elementtien lisäksi on muistettava nykyisen talouspolitiikan merkitys, etenkin uusliberalistiset talousuudistukset ja yksityistämisen vaikutukset, osana nykyisen monitahoisuuden kokonaisuuden rakentumista. Lähi-itä saattaakin tarjota keskeisiä välineitä sektarianismin ymmärtämiselle kansainvälisenä ilmiönä, jos vain pystymme tarkastelemaan sitä mahdollisimman arvovapaasti.

Karim Maiche

Sanasto

Sektarianismi: uskonnolliseen ryhmään kuulumisen politisoituminen ja tällaisen identiteetin tulo konfliktiin, ainakin osittaiseksi, jakolinjaksi. (Hannu Juusola AKYS 2/2017)

Atomisaatio: Yhteiskunnan rakenteen hajottaminen

Tribalisismi: Heimokuntaisuus

Essentialismi: Asioiden sisäinen olemus, joka tekee niistä sellaisia kuin ne ovat

Instrumentalisismi: Tieteenfilosofinen näkemys, jonka mukaan käsitteet ja teoriat ovat hyödyllisiä instrumentteja, joita mitataan sillä, kuinka tehokkaasti ne selittävät ja ennustavat ilmiöitä.

Auttaminen ahtaalla Hebronissa

Kolme kuukautta Hebronissa opettaa ulkopuoliselle paljon rajoista, turhautumisesta ja kärsivällisyydestä. Hebronin keskustassa sijaitsevaa H2-alueetta ei turhaan kutsuta miehityksen mikrokosmoksi. Yli 200 000 asukkaan Hebron jaettiin vuonna 1997 Oslon sopimuksen perusteella kahteen osaan. H1-alue kattaa noin 80% kaupungista ja sijaitsee alue A:lla, Siellä asuu valtaosa palestiinalaisista. Loput palestiinalaisväestöstä, YK:n arvion mukaan noin 33 000 henkeä, asuu Israelin hallinnoimalla H2-alueella. Siellä Israelin armeija on vahvasti läsnä ja palestiinalaisten liikkumista rajoitetaan tarkastuspisteiden, kieltojen ja esteiden avulla. H2-alueella asuu muutama sata – arviot vaihtelevat 400 ja jopa 800 ihmisen välillä – israelilaista siirtokuntalaista. Palestiinalaisten elämä alueella on rajoitettua ja heiltä on esimerkiksi kielletty käveleminen tietyillä kaduilla ja autoilu tietyissä naapurustoissa turvallisuussyihin vedoten.

Yksi H2-alueen erikoisuuksista on, että siirtokuntalaiset elävät palestiinalaisten keskuudessa. Niinpä nämä kaksi ryhmää kohtaavat päivittäin. Useimpien Hebronissa asuvien siirtokuntalaisten arvioidaan asuvan alueella ideologisista syistä. He suhtautuvat palestiinalaisiin usein hyvin aggressiivisesti, mikä ilmenee uhkailuna, nimittelyinä, omaisuuden vahingoittamisena sekä joskus fyysisenä väkivaltana. Hebronissa palestiinalaisten ja siirtokuntalaisten välinen kommunikaatio rakentuu lähes poikkeuksetta epäluulon ja vihan varaan, ja sukupolvi toisensa jälkeen on kasvanut aikuiseksi ilman rauhanomaista dialogia osapuolten välillä. H2-alueen palestiinalaisten lasten arjessa miehitys näkyy esimerkiksi koulumatkoilla, jotka kulkevat usein tarkastuspisteiden läpi. Joskus siirtokuntalaiset nimittelevät tai provosoivat lapsia. Tämän vuoden aikana on ollut ajanjaksoja, jolloin sotilaat käyttivät kyynelkaasua ja äänipommeja viikoittain joidenkin koulujen välittömässä läheisyydessä.

Stressaava ympäristö aiheuttaa lapsille paljon psykososiaalisia ongelmia, jotka heijastuvat esimerkiksi vaikeuksina koulunkäynnissä.

Niin kutsuttu humanitaarinen tila on H2-alueella kutistunut entisestään. 22 vuotta alueella

KERRY SAWTELLS

Nuoret miehet rukoilevat kadulla tarkastuspisteen ulkopuolella, Ibrahimin moskeijan läheisyydessä, sen jälkeen, kun Israelin armeijan sotilaat ovat estäneet heiltä pääsyn moskeijaan.

toiminut TIPH-ohjelma (*Temporary International Presence in Hebron*) poistui Hebronista alkuvuodesta sen jälkeen, kun Israelin hallinto perui ohjelman mandaatin. Monet paikalliset kokevat, että turvattomuus lisääntyy, kun kansainvälisiä silmäpareja on läsnä entistä vähemmän. Hebronissa on useita palestiinalaisia aktivistiryhmiä, jotka toimivat oman asuinalueensa ja sen asukkaiden hyväksi yhdessä kansainvälisten toimijoiden kanssa ja auttavat muun muassa dokumentoimaan ihmisoikeusrikkomuksia. Kirkkojen maailmanneuvoston koordinoima EAPPI-ohjelma on joutunut aika ajoin rajoittamaan toimintaansa tietyillä alueilla, mutta toimii edelleen ak-

tiivisesti Hebronissa ja seuraa tilannetta muiden toimijoiden ohella. EAPPI-ohjelman osallistujat tarkkailevat ihmisoikeusrikkomuksia sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden rikkomuksia eri puolilla Länsirantaa. Tehtäviin kuuluu esimerkiksi suojeleva läsnäolo tarkastuspisteillä ja koulumatkojen varrella sekä rikkomuksista raportointi. Tärkeitä osia tarkkailijoiden toiminnassa ovat myös paikallisten arjessa mukana kulkeminen sekä vaikuttamistyö kotimaassa.

Rosa Rantanen

Kirjoittaja toimi EAPPI-ihmisoikeustarkkailijana Hebronissa kolme kuukautta keväällä 2019

KERRY SAWTELLS

Palestiinalaistyttö matkalla kotiin Cordobán koulusta Hebronissa. Koulu sijaitsee Tel Rumeidan naapurustossa, jossa palestiinalaisten asukkaiden liikkumista rajoitetaan useilla tarkastuspisteillä, mikä viivyttää joskus opettajien pääsyä kouluun.

AKYS-tiedote 2/2019 Arabikansojen ystävyysseura ry

Päätoimittaja Ilona Junka
Taitto Asmo Koste
Kielentarkistus Marjatta Laiho

Kirjoituksissa esiintyvät mielipiteet eivät ole Arabikansojen ystävyysseuran virallisia kantoja.

Tutustu toimintaamme, liity AKYSin jäseneksi
AKYSin Facebook-sivut
akys.fi
Yhteydenottopolku: yhdistys → yhteyslomaket
Jäsenmaksutili FI97 8000 1201 6693 56
ja viitenumero 70001.

Avusta AKYSin kautta

Antamalla yhteystietosi saat AKYSiltä raportteja keräyksestä ja keräysvarojen käytöstä.

AKYSin tukitilit

Libanonin palestiinalaispakolaiset:

Kummilapsitili
FI93 8000 1101 2300 02, viite 1009
Päiväkotilasten kummit
FI56 8000 1700 4747 46, viite 2008
Kummivanhustili
FI20 8146 9710 0461 36, viite 2011
Syyriasta paenneiden perheiden avustustili
FI93 8000 1101 2300 02, viite 7744

Palestiina:

Länsiranta, Betlehem tukitili
FI95 8000 1300 9905 05, viite 3007
Gaza-katastrofitili
FI14 8000 2710 0992 26, viite 3214

Rahankeräysluvan myöntäjä: Poliisiballitus. Luvan saaja ja kerääjä: Arabikansojen ystävyysseura ry. Lupa RA/2018/1232 on voimassa 31.12.2020 asti. Toimeenpanoalue: koko Suomen alue Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Varat käytetään vähävaraisten palestiinalaisten tukemiseen Libanonissa, Länsirannalla ja Gazassa.

Kummipoika kirjoittaa Suomeen.

Voimavarat lisääntyneet erityislasten perheissä

Palestiinalainen Beit Atfal Assumoud (BAS) -järjestö saa perheneuvolatoimintaansa tukea suomalaisilta kumppaneiltaan, Arabikansojen ystävyyssseuralta ja Psykologien Sosiaalinen Vastuuyhdistykseltä. Ulkoministeriö tukee mielenterveysohjelman kehittämistä. Heinäkuussa 2019 BAS keräsi sadutusmenetelmää käyttäen vanhemmilta palautetietoa. Vanhemmat kertoivat vapaasti ajasta, jonka lapsi oli ollut perheneuvolan hoidossa. Sosiaalityöntekijät kirjoittivat tarinat muistiin. Sen jälkeen vanhemmat vastasivat 25 kysymyksen kyselyyn. Aineisto saatiin neljältä isältä ja kahdeltakymmeneltäkuudelta äidiltä.

Vanhemmat olivat ottaneet yhteyttä perheneuvolaan useimmiten lapsen puheenkehityksen ja oppimisvaikeuksen vuoksi. Lapsilla oli myös keskittymisvaikeuksia ja tunne-elämän ja käyttäytymisen sekä autismitietojen häiriöitä. Kyselyn aikaan lapsilla saattoi olla käynnissä hoitosuunnitelman mukaan useita terapioida. Kaikki vanhemmat kertoivat saaneensa tukea ja neuvoja lasten kanssa toimimiseen. Lähes kaikki vanhemmat olivat kiinnostuneita osallistumaan vanhemmapainoimintaan perheneuvolassa.

Kertomus- ja kyselyaineiston erittelyyn osallistunut koulupsykologi **Tuula Vuori-Salo** kertoi: *”Liikutuin ja vaikutuin vanhempien kyvystä sanallistaa oppimisaan asioita ja lastensa myönteisiä ominaisuuksia ja vahvuuksia”*. Vuori-Salon mielestä monista vanhemmista vaikutti todella kehittyneen lastensa auttamisen ja ohjaamisen asian-

tuntijoita sekä tiedollisesti että taidollisesti. He kertoivat oppineensa säätelmään omaa käyttäytymistään ja olemaan hermostumatta. Peräti yhdeksän vanhempaa kertoi, että on löytänyt keinoja toimia lapsen kanssa niin, ettei enää lyö lasta saadakseen tämän tottelemaan tai ponnistelemaan läksyissään. Valtaosa vastaajista kertoi, että on oppinut auttamaan lasta tämän osaamisen ja rajoitustenkin mukaisesti. *”Kuuntelen lasta, pelaan hänen kanssaan, asetan määrärajan television katselulle. Nukkumaan mennessä luen tarinoita”*, kertoivat vanhemmat. Tuula Vuori-Salon mielestä kyselyn tulokset kertovat perheneuvolan työntekijöiden hyvistä taidoista tukea vanhemmuutta perheen arjessa.

Lomakkeessa vanhemmilta kysyttiin heidän lastensa voimavaroista ja vahvuuksista. Vanhemmat (30) mainitsivat kaikkiaan 66 vahvuutta. Oli yllättävää, kuinka kauniisti vanhemmat kuvasivat lapsiaan. Lapset olivat vanhempien kertoman mukaan myös hellyttäviä, auttavaisia, ystävällisiä. Heillä oli rohkeutta olla suoria, puolustaa itseään ja toimia sinnikkäästi saadakseen haluamansa. Vanhemmat ihastelivat myös lastensa nopeaa havaintokykyä, hoksaamista ja hyvää muistia. Lapsilla oli tajua sääntöjen tärkeydestä ja kykyä toimia itsenäisesti.

Sadutusmenetelmän keksijä ja kehittäjä **Monika Riihelä** luki vanhempien vapaat kertomukset. *”Mieltäni lämmitti se tunne, joka niistä välittyy. Vanhemmat ovat kertoneet kukin omalla taval-*

laan, miten ovat hakeneet lapselleen apua vaikeissa tilanteissa. Kertomuksen kirjaaja ja muut osalliset ovat saaneet kokea pienen palasen kamppailevan vanhemman usein kivuliaitten pyrkimysten jatkumosta”, kertoo Riihelä huomioistaan. Sadutuksen merkitys on inhimillisessä kohtaamisessa ja kuulluksi tulemisessa. Kirjaaja myös viestii, että kertojan sanat ja lauseet ovat kirjaamisen ja toistamisen arvoisia. Kertoja on välittänyt laajemminkin merkityksellisen kertomuksen, osan inhimillistä kokemusta, tarinoita.

Sirkku Kivistö

AKYSin kautta on palestiinalaisten kymmenessä pakolaisleirissä 50 lapsella, 35 päiväkotilapsella ja 20 vanhuksella kummit Suomesta. AKYS pitää kummitoimintaa ruohonjuuritason rauhantyönä. Kummeiksi voi liittyä nettiosoitteessa <http://akys.kapsi.fi/wordpress/kummitoiminta-2/>

Kummitoiminnan tuottojen perusteella ulkoministeriö on myöntänyt AKYSille kehitysyhteistyöavustusta. Sillä mahdollistetaan moniammatillisen tiimin mielenterveyspalvelut lapsiperheille kahdessa perheneuvolassa Pohjois-Libanonissa. Hanke 2019-2020 ”Monitarpeisten ryhmien mielenterveystyö: moniammatillista yksilö- ja yhteistyötä”.